

СУХОВИДИ
1. НИШЛАНГАН ВА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги

Авишер гавориномидаги Тошкент давлат узбек тили на арабийти перситети

2. ТАСДИКЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлигининг
диктатурияларинида 2017-йил 02-сентябрда

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)
бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари**

МУАК БОР КИРИТИЛШИ.

Тошкент – 2017

СҮЗ БОШИ

1. ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Олий ва ўрта маҳсус, қасб-хунар таълимини Ривожлантириш маркази;
- Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети.

2. ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлигининг 2017 йил «24» август даги 603-сонли буйруғи.

3. ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги.

4. ИЛК БОР КИРИТИЛИШИ.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси худудида амалда кўлланилишига (амал қилишининг тўхтатилиши) ва унга ўзгартиришлар киритилиш ҳамда расмий чоп этиш хуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлигига тегишл идир.

МУНДАРИЖА

	бет
1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи	4
1.1. Кўлланилиш соҳаси	4
1.2. 5120100 – <i>Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> таълим йўналиши бўйича касбий фаолият таснифи.....	4
2. 5120100 – <i>Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар.....	6
2.1. Бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар	6
2.2. 5120100 – <i>Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари.....	7
3. 5120100 – <i>Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фандастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар.....	9
3.1. Ўқув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар	9
3.2. Малака амалиётига қўйиладиган талаблар.....	12
3.3 5120100 – <i>Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)</i> бакалавриат таълим йўналиши ўқув режасидаги юклама ҳажми.....	13

1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи олий таълимнинг ўкув режа ва фан дастури асосида амалга оширилади, унинг назарий ва амалий машгулотларини тўлиқ ўзлаштирган, якуний давлат аттестациясидан муваффакиятли ўтган шахсга “бакалавр” малакаси (даражаси) хамда олий маълумот тўғрисидаги давлат намунасидаги расмий хужжат (диплом) берилади.

Ўкув режа ва фан дастурининг меъёрий муддати ва мос малака (даражаси) си 1-жадвалда келтирилган.

1-жадвал

Ўкув режа ва фан дастурининг муддати ва битирувчиларининг малака(даражаси)

Ўкув режа ва фан дастурининг номи	Малака (даражаси)	Ўкув режа ва фан дастурини ўзлаштиришнинг меъёрий муддати
Бакалавриатнинг ўкув режаси ва фан дастури	Бакалавр	4 йил

1.1. Қўлланиш соҳаси

1.1.1. Олий таълимнинг ушбу малака талаби **5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)** таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўкув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси худудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Олий таълим муассасаси мазкур бакалавриат таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш бўйича ваколатли бўлганда малака талаблари асосида ўкув режа ва фан дастурларини амалга ошириш хуқукига эга деб ҳисобланади.

1.1.3. Малака талабининг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиши бўйича фан, техника ва ижтимоий соҳа ютукларини ҳисобга олган ҳолда ўкув режа ва фан дастурларини сифатли ишлаб чикиш, самарали амалга ошириш ва янгилаш учун масъул олий таълим муассасаларининг профессор-ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг ўкув режа ва фан дастурларини ўзлаштириш бўйича ўкувтарбия фаолиятини самарали амалга оширувчи барча ходимлари ва талabalari;

– ўз ваколати доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим муассасаларининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўкув бўлими бошлиги, деканлар ва кафедра мудирлари);

– битирувчиларнинг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация ва имтиҳон комиссиялари;

– олий таълим муассасасини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация килувчи ва сифатини назорат этувчи ваколатли Давлат органлари;

– таълим йўналишини ихтиёрий танлаш хуқукига эга бўлган абитуриентлар ва бошқа манфаатдор шахслар.

1.2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича касбий фаолият таснифи

1.2.1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий фаолияти соҳалари:

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналиши – ижтимоий-гуманитар фанлар соҳасининг йўналиши бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармок илмий-тадқиқот институтлари, оммавий ахборот воситалари, давлат бошқаруви органлари, умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, касб-хунар таълимининг давлат муассасаларида комплекс масалаларни ечишни қамраб олади.

Йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиқсан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият соҳаларида қўшимча ва ўзгаршишлар бўлиши мумкин.

1.2.2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалавр касбий фаолиятларининг обьектлари:

– ўзбек тилида яратилган бадиий матнлар; фикр ифодалашда потенциал маъно ясовчи воситалар; нутқнинг яратилиш жараёни; мулокот бирликлари; бадиий-эстетик коммуникация; матн талқини, тушуниш ва идрок этиш, таълим жараёни меъёрий хужжатлари, педагогик технологиялар, таълимининг техникавий воситаларини ўрганиш, рақобатбардош кадрлар тайёрлаш.

Йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиқсан ҳолда бакалаврнинг касбий фаолият обьектларида қўшимча ва ўзгартиришлар бўлиши мумкин.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг касбий фаолияти қўйидагиларни қамраб олади:

– бадиий асарни, адабий ва бошқа матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини ўзлаштириш;

– дунёқараш тавсифидаги билимлар тизимини эгаллаганлик, гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар асосини, давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиш; ижтимоий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қилиш қобилиятига эга бўлиш;

– ватан тарихини билиш, миллий ва умуминсоний қадриятлар бўйича ўз нуқтаи назарини баён этиш ҳамда илмий асослай олиш, миллий ғоя асосида фаол ҳаётӣ ўринни эгаллаш;

– табиат ва жамиятда юз бераётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиш, табиат ва жамият ривожланиши ҳақида билимларга эга бўлиш, улардан ҳаёт ва касбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш;

– кишиларнинг жамият ва атроф-муҳитга бўлган муносабатини тартибга солувчи ҳуқуқий ва ахлоқий меъёrlарни касбий фаолиятда хисобга ола билиш;

– адабиёт ва тил билими тўғрисидаги ахборотларни тўплаш, таҳлил қилиш, саклаш, ишлов бериш ва улардан фойдаланиш методларини эгаллаш, касбий фаолиятида асосли мустақил фикрлаш ва зарур қарорлар қабул қила олиш;

– бакалавриатнинг тегишли йўналиши бўйича рақобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиш;

– адабиёт ва тил соҳасига оид янги билимларни мустақил ўзлаштира олиш, ўз салоҳиятини мунтазам ошириб бориш ва меҳнатини илмий асосда ташкил қила билиш;

– соғлом турмуш тарзини шакллантириш, жисмонан бакувват бўлиш учун спорт билан шугулланиб бориш зарурати ҳақида илмий тасаввурга эга бўлиш, ўзини жисмонан такомиллаштириш;

– компьютер технологиялари ва соҳага оид дастурлаш имкониятларидан фойдаланган ҳолда иш юритиш;

– тилшунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усусларини таҳлил жараёнига татбиқ этиш;

– соҳага оид дастурий таъминот, ахборот-коммуникация технологияси билан куролланиш;

– касбий таълим дидактикасини эгаллаш;

– касбий таълим педагогикаси ва методикасини ўзлаштириш;

- ўқитишининг дидактик воситаларидан фойдаланиш;
- таълимнинг электрон воситаларини амалда кўллаш;
- соҳанинг умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, касб-хунар таълими тизимидағи ўрни ва ролини англай билиш.

1.2.3. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича қасбий фаолият турлари:

- илмий-тадқиқот;
- маънавий-маърифий фаолият;
- педагогик фаолият (умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, касб-хунар таълими тизимида);
- ташкилий-бошқарув фаолият ва шу кабиларни ўз ичига олади.

Йўналиш бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуклари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиқсан холда бакалавр қасбий фаолият турларида кўшимча ва ўзгартиришлар бўлиши мумкин.

Таълим йўналиши бўйича тайёрланган бакалавр қасбий фаолиятининг муайян турлари таълим жараёнининг манфаатдор иштирокчилари билан ҳамкорликда олий таълим муассасаси томонидан аниқланади.

1.2.4. Таълим йўналиши бўйича бакалаврининг қасбий мослашув имкониятлари

Таълим йўналиши бўйича бакалавр умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасаларида она тили ва адабиёт, ҳозирги ўзбек адабий тили, давлат тилида иш юритиш, ўзбек халқ оғзаки ижоди, адабиёт коидалари, ўзбек адабиёти каби маҳсус фанларни ўқитиши мумкин.

1.2.5. Таълимни давом эттириш имкониятлари

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалавр қўйидаги:

5A120101 – Адабиётшунослик (ўзбек адабиёти);

5A120102 – Лингвистика (ўзбек тили);

5A120103 – Мумтоз филология (турлари бўйича);

5A120104 – Матншунослик ва адабий манбашунослик мутахассисликлари бўйича таълимнинг ваколатли бошқарув органлари томонидан аниқланадиган икки йилдан кам бўлмаган муддатда магистратурада ўқишни давом эттириши мумкин.

Шунингдек, беш йиллик амалий иш стажига эга бўлган бакалавр уч йилдан кам бўлмаган муддатда олий таълим муассасаларида хамда Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармок ИТИларида катта илмий ходим-изланувчи ва мустакил изланувчи сифатида ўқишни давом эттириши мумкин.

2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)

таълим йўналиши бўйича бакалаврининг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар

2.1. Бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар:

- дунёқараш билан боғлиқ тизимли билимларга эга бўлиши; гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар асосларини, давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий муаммо ва жараёнларни мустакил таҳлил қила олиши;

- ватан тарихини билиши, маънавий миллий ва умуминсоний кадриятлар масалалари юзасидан ўз фикрини баён қила олиши ва илмий асослай билиши, миллий истиқлол ғоясига асосланган фаол хаётини нуқтаи назарга эга бўлиши;

- табиат ва жамиятда кечәётган жараён ва ҳодисалар ҳақида яхлит тасаввурга эга бўлиши, табиат ва жамият ривожланиши ҳақидаги билимларни эгаллаши ҳамда улардан замонавий илмий асосларда ҳаётда ва ўз қасб фаолиятида фойдалана билиши;
- инсоннинг бошқаларга, жамият ва атроф-муҳитга муносабатини белгиловчи ҳуқуқий ҳамда маънавий мезонларни билиши, қасб фаолиятида уларни хисобга ола билиши;
- ахборот йиғиш, сақлаш, қайта ишлиш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, ўз қасб фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиши;
- тегишли бакалавриат йўналиши бўйича ракобатбардош умумкасбий тайёргарликка эга бўлиши;
- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлиш ва мөннат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиши;
- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида илмий тассаввур ҳамда эътиқодга, ўзини жисмоний чиниктириш ўқув ва кўникмаларига эга бўлиши лозим.

Бакалавр:

- таълим йўналиши бўйича олий маълумотли шахслар эгаллаши лозим бўлган лавозимларда мустақил ишишга;
- тегишли бакалавриат йўналиши доирасида танланган мутахассислик бўйича магистратурада олий таълимни давом эттиришга;
- кадрларни қайта тайёрлаш ва малака ошириш тизимида қўшимча қасб таълими олишга тайёрланадилар.

2.2. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврниң қасбий фаолиятларига қўйиладиган малака талаблари:

- Тил ва адабиёт фанларини ўқитишида намунавий инновацион технологик жараёнларни ишилаб чиқиш ва уларни қўллаш;
- ўқув фанларини ўқитиши методикасини эгаллаш;
- электрон ўқитиши усулларини эгаллаш;
- замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ноаънавий ўқув машғулотларини ўтказиш;
- ўқитилаётган фанлар бўйича ўқув машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик ҳужжатларни тузиш, тайёрлаш ва расмийлаштириш;
- ўқитилаётган фан бўйича ўқув машғулотларини ўтказиш учун ўқитишининг дидактик воситаларидан фойдаланиш;
- мустақил таълим ва илмий-ижодий қидирув ишлари натижасида ўқитилаётган фан бўйича педагогик фаолиятни мунтазам такомиллаштириб бориш;
- ўзбек тили ва адабиёти тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндадари, тилшунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар, олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш;
- ўзбек тилшунослиги, умумий тилшунослик, қадимги туркий тил, ўзбек тили тарихи, ўзбек халқ оғзаки ижоди, ўзбек адабиёти тарихи, назарияси, жаҳон адабиётига оид билимларни эгаллаш, тил фанлари, адабиётнинг долзарб масалаларини илғай олиш, илмий фаолиятда қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш;
- анъанавий ва ноанъанавий методлар, илғор педагогик технологияларни ихтисослика мос фанларни ўқитиши чоғида танлай олиши, ўз фанида метод ва технологияларни ижодий қўллай олиши, фактларни таҳлил қилиши, умумлаштириш ва шу асосда хулюса чиқара олиш;
- ўқитишининг илмий асосларини таҳлил қилиб бориши, методик бирлашмаларда умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, қасб-ҳунар таълими мазмунида фаннинг ўрнини белгилай олиши ва унинг илмий муаммолари бўйича педагогик ўқишлоарда маърузалар ўқиши, мактаб, академик лицей ва қасб-ҳунар коллежларида дифференциал таълимни йўлга қўя олиши, ўқув жараёни билан боғлик барча ҳужжатларни юрита олиш;

- интернет тармоғидан ахборотларни олиш, сақлаш, қайта ишлашнинг асосий усул ва воситаларига эга бўлиш;
- ахборотларни тўғри ифода этиш асосида мафкуравий иммунитетини шакллантириш **қобилиятига эга бўлиши лозим.**

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

- илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда таълим йўналишларидаги фанлар ва уларни ўқитиш методикасига оид мавзуларда тадқиқот олиб бориш;
- интернет тармоғида энг янги илмий ютуқлар ҳақидаги маълумотларни максадга йўналган ҳолда қидириш ва топиш;
- таълим йўналишларидаги фанларга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш;
- илмий-тадқиқот ишланмаларини тайёрлаш, соҳа адабиётлари экспертизасини амалга оширишда қатнашиш;
- маълумотларни жамлаш, қайта ишлаш, мавзу бўйича илмий маълумотларни тизимли таҳлил қилиш;
- тадқиқот натижалари ва ишланмаларни амалиётда қўллаш;
- илмий муаммолар ечими натижаларини амалиётга жорий этиш **қобилиятиларига эга бўлиши керак.**

Маънавий-маърифий фаолиятида:

- “Камолот” ёшлар ижтимоий ташкилоти ва маҳаллаларда маънавий-маърифий масалалар бўйича индивидуал сұхбат ўтказиш;
- Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишни ташкиллаштириш;
- умумисоний кадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш **қобилиятига эга бўлиши лозим.**

Педагогик фаолиятида (умумий ўрта ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълими тизимида):

- умумий ўрта таълим, ўрта маҳсус, касб-хунар таълими тизими муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўкув фанлари бўйича замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб, назарий ҳамда амалий машғулотларни ўтказиш;
- ўкув жараённи ташкил этиш ва ўтказилишига кўмаклашиш, тадқиқотларда иштирок этиш, маълумотларни тўплаш, умумлаштириш ва тахлил этиш;
- ўқитилаётган фанлар бўйича дарс машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўкув-методик хужжатларни шакллантириш, тузиш ва уларни татбиқ этиш;
- мустақил таълим ва ижодий қидирив натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, восита ва шакллар масаласида ўз-ўзини мунтазам таомиллаштириб бориш **қобилиятиларига эга бўлиши лозим.**

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

- филологик фаолият сифатини бошқариш жараёнларини ишлаб чиқиш ва татбиқ қилиш;
- педагогик жараённи амалга ошириш учун зарур бўлган ресурсларни режалаштириш;
- замонавий ахборот технологиялари тизимини яратиш ва уларнинг эксплуатацияси билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш усуллари ва механизmlарини ишлаб чиқиши;
- атроф-мухитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши масаласида ишлаб чиқариш жараёнини назорат қилишда иштирок этиш **қобилиятига эга бўлиши керак.**

**3. 5120100 – Филология ва тилларни ўқиттиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналиши ўкув режаси ва фан дастурлари мазмунига
кўйиладиган умумий талаблар**

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналиши ўкув режаси ва фанлар дастурлари умумий ўрта ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган холда ишлаб чиқилиши ва талабаларнинг қуидаги мажбурий фанлар блокларини ўзлаштиришини назарда тутиши зарур:

- гуманитар ва ижтимсий-иктисодий;
- математик ва табиий-илмий;
- умумкасбий;
- ихтисослик;
- қўшимча.

Касб фаолияти қўникмаларини эгаллаш учун малака амалиётлари ўтилиши назарда тутилиши шарт.

Ўкув режалар мажбурий ўкув фанлари билан бир каторда талабалар танлаган фанларни ҳам ўз ичига олиши шарт.

Бакалавриат таълим йўналиши ўкув режаси ва фан дастурларини ўзлаштиришда талабаларнинг ўкув фанларига оид бир қанча масала ва муаммолар бўйича мустакил билим олиши назарда тутилиши лозим.

Бакалавриат таълим йўналиши ўкув режасига мувофиқ равишда якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт. Ўкув режага киритиладиган ихтисосликка оид фанларнинг амалий машғулотлар ва лаборатория ишлари олий таълим муассасасида ўтказилади. Назария ва амалиёт яхлитлигини таъминлаш учун талабаларнинг малакавий амалиётлари умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўтказилади.

3.1. Ўкув режа фанлари блоклари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар **Гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар блоки:**

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги томонидан тасдиқланадиган олий таълимнинг бакалавриат таълим йўналишлари ўкув режаларида гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар блокига қўйиладиган умумий талаблар асосида белгиланади.

Математик ва табиий-илмий фанлар блоки:

Мазкур блок фанлари мутахассислик фанларини ўрганишда асос бўлиб хизмат килиш билан бирга уларни зарурий даражада тўлдиради. Шу жумладан:

- математик ва табиий-илмий фанлар билан маҳсус фанлар ўртасида илмий ва назарий боғлиқликни таъминлаши;
- умумий ўрта ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълими билан узвийлик ҳамда узлуксизликни инобатга олган холда билишнинг математик усуллари, мураккаб иктиносий тизимлар ва жараёнларни моделлаштириш тамойиллари, информатика ҳамда ахборот тўплаш, уларни қайта ишлаш ва узатиш усулларининг жамиятдаги ўрни ва аҳамияти ҳақида олий даражадаги тасаввурларни шакллантириши;
- математикада математик мантиқ фанининг тутган ўрни ва ривожланишининг тарихий босқичлари;
- тўпламлар ва улар устида амаллар;
- муносабатлар, мулоҳазалар;
- ўринлаштиришлар ва ўрин алмаштиришлар;
- комбинаторик айниятлардан фойдаланиш;
- ўзбек тили грамматикасининг аксиоматик назарияси, аксиомалари, символлари, формулалари, келтириб чиқариш қоидалари, теоремалари;
- экологиянинг тадқикот методлари; экосистемалар ва уларнинг классификацияси;
- Ўзбекистонда атмосфера, гидросфера ва литосферадаги экологик муаммолар;
- Ўзбекистонда тарқалган экосистемалар; автоматик таржима жараёни; компьютерда инглизча-ўзбекча, ўзбекча-инглизча таржима алгоритми (гапни таҳлил қилиш, таржима қилиш);
- лингвистик масалаларни компьютер воситасида ҳал қилиш йўллари;

- табиий тилларнинг компьютер лугатлари; тезаурус, конкорданс, автоматик таржима лугатлари;
- лингвистик масалаларни ҳал қилишнинг компьютер дастурларини ишлаб чикиш бўйича билим, ўқув, малака ва кўникмаларни шакллантириш;
- дастурлаш ва ҳисоблаш техникаси ҳамда дастурий таъминот имкониятларидан фойдаланиш;
- турли соҳаларда ахборот тизимлари ва уларнинг қўлланиши билан боғлик бўлган асосий тушунчалар;
- маълумотларни қайта ишлаш алгоритмлари, ҳамда турли маълумотлар структуралари билан ишлаш алгоритмлари;
- турли хил ахборот тизимларида рўй берадиган асосий ахборот жараёнлари;
- тилшуносликнинг антропология, биология, тиббий соҳалар (психотерапия, психиатрия, логопедия, дефектология), физика, кимё ва бошқа фанлар билан алоқадорлиги.

Умумкасбий фанлар блоки:

- таълим йўналиши ихтисослик фанларни ўрганиш ва чукур эгаллаш учун зарур бўлган фундаментал умумкасбий билимларни, амалий кўникма ва укувларни шакллантириши;
- таълим йўналишига мувофиқ касб фаолияти соҳаларида эришилган асосий ютуклар, муаммолар ва уларнинг ривожланиш истиқболлари хақида тасаввур ҳосил қилиши;
- ҳозирги ўзбек тили сатҳлари ва уларнинг бирликларини фарқлаш тамойиллари;
- ҳозирги ўзбек тилидаги лисоний муносабатлар ҳамда улар турларининг илмий асослари;
- ҳозирги ўзбек тили лисоний бирликлари субстанциал имкониятларини аниклаш усуслари;
  - мутолаа маданияти генезиси ва тарихий омиллари;
  - шарқ ва гарб маданияти ва нотиқлик назарияси;
  - адабий турлар ва ифодали ўқиш, бадиий асар ретсепсияси;
  - тилшунослик бўлимлари ва сатҳлари, назариялари ва методлари, окимлари ва йўналишлари;
  - ўзбек тили тарихи, уни даврлаштириш, тарихий матнлар таҳлили;
  - эски ўзбек ёзуви ва унинг имло қоидалари;
  - қўллэзма матнларни ўқиш ва ёзиш;
  - араб ва форс тилида имло қоидалари, сўз ясалиши, ўзак ва у орқали сўзларни топа билиш, матнларни мутолаа қилиб табдил этиш;
  - ўзбек тили таркибидаги арабча ва форсча сўзларни таҳлил кила олиш;
  - ўзбек шевашунослигининг тушунчавий-терминологик аппарати;
  - транскрипция хусусиятлари;
  - шеваларни таснифлаш тамойиллари ва усуслари;
  - миллий қадриятлар хазинасида оғзаки ижоднинг ўрни;
  - ўзбек ҳалқ оғзаки ижодининг мухим хусусиятлари;
  - фольклор асарларининг ижро анъаналари;
  - жанрлардо муносабат мезонлари;
  - мумтоз адабиёт тушунчаси ва унинг хусусиятлари, манбалари ва обьектлари, мумтоз адабиётни ўрганиш анъаналари, мумтоз матнларни англашда лугат илми;
  - ўзбек адабиёти тарихининг шаклланиши ва тараққиёт босқичлари, унга ёндашув тамойиллари, манбалар яратилишига шахс ва адабий мухит таъсири, адабий мактабларнинг вужудга келиш сабаблари ва шартлари;
  - адабиёт тарихини ўрганишнинг методологик асослари ва уни даврлаштириш тамойиллари;
  - Алишер Навоий ижодий мероси ва бадиий маҳорати;

- адаб илмининг таркибий қисмлари, фасоҳат ва балоғат қоидалари, назмда иъжоз мақоми, ҳақиқат ва мажоз тушунчаси;
- мумтоз адабиёт жанрлари поэтикаси, аruz вазнининг умумий қонуниятлари;
- бадий санъатларнинг ҳосил бўлиш йўллари ва мумтоз шеъриятда қўлланиш усуллари;
- миллий уйгониш адабиётида қадимчилар ва жадид адабиёти вакилларининг муштарак ва фарқли хусусиятлари, давр шеъриятида вазн, поэтик жанрлар ва образларнинг янгиланиш қонуниятлари, насли ва драматургияси;
- миллий уйгониш даврида янгича адабий-эстетик тафаккурнинг юзага келиши шароити ва сабаблари, уни ўрганишнинг мустақиллик давридаги аҳамияти;
- ўзбек адабиёти тараққиётининг асосий йўналишлари ва хусусиятларини белгилаш;
- бадий асарни мустақил ўқиши, таҳлил қилиши ва баҳолаш;
- янги ўзбек адабиётини ташкил қилувчи омилларни ўқувчига етказа олиш;
- ўзбек адабий танқидининг адабиёт назарияси, тарих, фалсафа, социология, психология ва бошқа фанлар билан боғлиқлиги;
- ўзбек адабий танқидининг вужудга келиши, хусусиятлари, тамойиллари, тараққиёт, муаммолари;
- жаҳон адабиёти тарихининг назарий муаммолари, намояндлари, тараққиёт тамойиллари;
- санъатнинг пайдо бўлиши ҳақидаги назариялар;
- адабиётнинг ўзига хос хусусиятлари;
- бадий образ, бадий тасвир воситалари;
- адабий тур ва жанрлар;
- адабиётшунослик назариясининг ижтимоий фанлар билан боғлиқлиги;
- киёсий адабиётшуносликнинг назарий асослари;
- бадий таҳлил асослари, ёндашув усуллари;
- адабиётшунослик илми ва адабий жараёндаги назарий масалалар;
- бадий асарнинг шакл ва мазмунига оид назарий карашлар;
- шеърий тизимга оид назария;
- бадий асар тили, поэтик нутқ ва услубий индивидуаллик масалалари;
- ҳозирги адабий жараён фанининг адабиётшунослик ва бошқа ижтимоий фанлар билан боғлиқлиги;
- комил инсон образини шакллантиришда миллий гоя ва миллий мағкурунинг роли;
- ҳозирги лирик қаҳрамоннинг хусусиятлари;
- ҳозирги лирикада дунёвийлик ва илоҳийликнинг уйғунлиги;
- ҳозирги ўзбек киссанчилигидаги ахлоқий-маънавий муаммолар ва шахс фожиасининг бадий талқини;
- ҳозирги ўзбек романни ҳақидаги карашлар;
- ўзбек терминосистемасининг шаклланиши, ҳозирги ҳолати, муаммолари ва истиқболлари;
- она тили ва адабиёт фанидан дарс шакллари ва турларини ўтилажак асардан келиб чиқсан ҳолда танлаш;
- она тили ва адабиётдан замонавий дастурлар ва дарсдан ташқари машғулотлар мазмуни;
- она тили ва адабий таълимга доир меъёрий хужжатлар;
- она тили ва адабиёт машғулотларида мавзуни очувчи кўрсатмали куроллар танлаш (ясан);
- она тили ва адабиёт машғулотларида мавзуни ўқувчилар ёш хусусиятидан келиб чиқиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўнікмаларни шакллантириши лозим.

Ихтисослик фанлар блоки:

- бакалавриат таълим йўналиши бўйича қасбий фаолият соҳаларида эришилган ютуқлар, муаммолар ва келгуси режалар ҳақида тасаввур ҳосил қилиши;
- тегишли бакалавриат таълим йўналиши бўйича маҳсус билимларни, қасб фаолияти кўникма ва уқувларини шакллантириши;

Шу жумладан: – тегишли бакалавриат таълим йўналиши бўйича маҳсус билимларни, қасб фаолияти кўникма ва уқувларини шакллантириши;

- ўзбек фольклорида мифологик дунёкарашнинг ўрни;
- адабий манбашунослик ва матншунослик илми тарихини билиши;
- манбашунослик ва матншунослик фаолиятининг фарқли жиҳатларини билиши;
- матншунослик истилоҳларидан хабардор бўлиши;
- эски ўзбек ёзувини билиши, лугат илмидан хабардор бўлиши;
- қўлёзма ва тошбосма китобларнинг таркибий тузилиши ва хос хусусиятларини билиши;
- мумтоз матнни ўзлаштиришда “илмий аппарат” (тўла илмий кўрсаткич) нинг аҳамиятини англаши;
- қўлёзма турлари ва унинг палеографик жиҳатларини фарқлаши;
- картотекадан фойдаланиш ва католог тузиш қоидаларидан хабардор бўлиши, илмий тавсиф тузилишини билиши;
- ўзбек тили ва тил ҳодисаларининг тарқалиш зоналарини билиши;
- қадимги туркӣ тилнинг фонетик, грамматик ва имло хусусиятларини билиши;
- ўзбек илмий тилшунослигининг шаклланиши, тараққиёти ва йўналишларини изоҳлай олиши;
- ўзбек тили лексикографиясининг шаклланиши, муаммолари, вазифалари ва ривожланишини билиши;
- таълим йўналиши негизидаги муайян магистратура мутахассислиги бўйича келгусида таълимни давом эттиришга онгли муносабатда бўлишига кўмаклашиши лозим. Олий таълим муассасаси ихтисослик фанларининг дастурларини ишлаб чикишда кадрлар буюртмачиларининг талабларини эътиборга олади.

Кўшимча фанлар блоки:

- таълим йўналиши талабаларнинг умумкасбий ва ихтисослик фанлари бўйича кўшимча равишда чуқур билим олишга бўлган эҳтиёжини қондириши;
- меҳнат бозорида рақобатбардошликни таъминлаши ҳамда таълим хизматлари соҳалари ривожини жадаллаштириши;
- таълим сифатига қўйилаётган талаблар ва меҳнат бозори конъюктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фандастурларининг сафарбарлиги ва мослашувчан бўлишини таъминланиши;
- қасбий фаолият стратегияси ва тактикасини тўғри танлай олиши, қасбий нуқтаи назарнинг барқарорлигини таъминлаши лозим.

Танлов фанлари:

Таълим йўналиши бўйича фан, техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда танлов фанларининг таркиби ва уларнинг мазмунига қўйилган талаблар таянч ва турдоши ОТМ Илмий Кенгаши томонидан белгиланади.

3.2. Малака амалиётига қўйиладиган талаблар

Фольклор амалиётида:

талабалар билан экспедиция уюштирилаётган худуд аҳолиси орасида ёзib олинажак ҳалқ оғзаки ижоди материаллари юзасидан танишув сухбати ўтказилади, респондентлар билан материал ёзib олиш жараённida амал қилинадиган муомала этикасини ўрганилади. Материал ёзib олиш техникаси билан танишилади ва маҳаллий аҳолидан ҳалқ оғзаки ижоди намуналари ёзib олинади. Ёзib олинган намуналар қиёсланади. Тўпланганди материаллар тартиблаштирилади, оққа кўчирилади, ҳисобот учун маълумот тайёрланади. Бундан ташкири, талабалар аҳолидан маҳаллий худудда ўтказиладиган маросимлар рўйхатини аниқлаштиради, маросимларни ўтказиш тартибини

изоҳлайди. Аҳолидан эпик асар намуналарини, респондентлардан мазкур асарларни ўрганиш тарихини ёзib олади.

Диалектологик амалиётда:

талабаларга амалиётнинг мақсад ва вазифалари ҳақида маълумот берилади. Амалиётга бориладиган худуд аниқланади. Талабаларга шеваларни ўрганиш бўйича йўрикнома тақдим этилиб, ўрганилиши режалаштирилган худуд шевасининг хусусиятлари ҳақида маълумот берилади. Худуд шеваси вакиллари билан гурух талабаларининг мулоқоти уюштирилади. Мулоқот нутқи ёзib олинади ва тўпланиб, транскрипция қилинади.

Материаллар таснифланиб, алоҳида дафтарларга ёзилади ва улар амалиёт раҳбарларига топширилади.

Малака амалиётида:

талабалар амалиёт ўташи режалаштирилган нашриёт ёки оммавий ахборот воситалари таҳририятлари хамда улар таркибидаги бўлимлар билан танишади.

Кўлёзмаларни қабул қилиш билан, таҳрир амалиёти билан тўлиқ танишиб, нашриёт ёки таҳририят томонидан белгиланган раҳбар тавсияси билан муайян топширикларни бажарадилар. Материалларни тақризлаш малакасига эга бўлади. Уларда корректура, тузатиш белгиларидан фойдаланиб, матн устида ишлай олиш малакаси шаклланади.

Умуман, талабалар бу жараёнда материални эълон қилишга тайёрлашнинг барча боскичлари билан тўлиқ танишади. Бажарган ишлари бўйича амалиёт кундалигини мунтазам равишда тўлдириб боради. Шунингдек, таҳририят ёки нашриётнинг оммавий тадбирларини ташкил этишда ва ўтказиша фаол иштирок этади.

Педагогик амалиётда:

талаба таълим тизими билан танишади, педагогик амалиётнинг мақсад ва вазифаларини белгилаб олади. Шунингдек, дарс кузатиш ва таҳлил қилиш йўллари, ўкувчи ва талабаларнинг жисмоний, руҳий хамда ақлий тараққиётига доир маълумотларни тўплаш, тизимга солиш, таҳлил қилиш билан шуғулланади. Белгиланган синф ва курсларда тегишли фанлардан дарс ўтади ва унинг таҳлилида иштирок этади. Бир нафар ўкувчи ёки талабага атрофлича тавсифнома ёзади.

3.3. 5120100–Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналиши ўкув режасидаги юклама ҳажми

3.3.1. 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташқари ўкув ишларини ўз ичига олган ўкув юкламасининг энг юқори ҳажми хафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Ишлаб чиқаришдан ажралган ҳолда (кундузги) ўқиш шакли аудитория машғулотларининг энг юқори ҳажми хафтасига - 36 соатгача қилиб белгиланиши мумкин. Қолган соатлар ҳажми мустақил таълим учун ажратилади.

Жорий, оралиқ ва якуний аттестацияларни ҳисобга олган ҳолда ўкув режа ва фан дастурининг умумий ҳажми 4 йиллик ўкув даври учун хафталик ўкув юкламалардан келиб чиқсан ҳолда белгиланади.

Бакалавриат йўналишларининг ўкув режалари ва фанлар дастури мазмуни олий малакали илмий ва илмий-педагог кадрлар тайёрлашнинг бирламчи ва бошлангич боскичи сифатида йўналиш бўйича чукур фундаментал ва амалий билимлар беришни кўзда тутган ҳолда шакллантирилади.

Фаол ва интерфаол шаклларда ўтказилаётган машғулотларнинг улуши дастурнинг асосий мақсади, талабалар контингенти хусусиятлари ва муайян фан мазмуни билан аниқланади. Талабаларнинг академик гурухлари учун маъруза соатлари ҳажми аудитория вақтининг 50 фоизидан ошмаслиги керак. Фан мавзуларининг камида 20 фоизи (умумий юклама ҳажмига нисбатан) мустақил таълим тарзида ўзлаштирилиши лозим.

Талабаларнинг ўкув режалар ва фанлар дастурларини ўзлаштиришида ўкув фанларининг бир канча масалалари ва муаммолари бўйича мустақил билим олиши назарда тутилиши зарур.

Бакалавриат йўналишлари унинг ўқув режаларига мувофиқ равиша якуний давлат аттестацияси билан тугалланиши шарт.

Ўқишнинг норматив муддати 4 йил бўлганда ўқув жараёни 204 хафтани ташкил этиши зарур.

Назарий ва амалий таълим	133 хафта
Малака амалиётлари	18 хафта
Битирув иши	6 хафта
Аттестациялар	19 хафта
Таътиллар	28 хафта
Жами	204 хафта

Барча турдаги аудитория ва аудиториядан ташкари ўқув ишларини ўз ичига олган ўқув юкламасининг энг юкори хажми хафтасига 54 соат қилиб белгиланади. Кундузги ўқиши шакли учун аудитория машгулотларининг энг юкори хажми хафтасига 32 соат қилиб белгиланиши лозим.

Ўқитишининг меъёрий муддати тўрт йил бўлгани ҳолда ўқув жараёни 204 хафта давом этиши зарур.

Ўқув даврининг умумий хажми қуидагича тақсимланади:

- назарий таълим 63-70 %;
- аттестация 8-10 %;
- таътил 12-16 %;
- малака амалиёти 6-12 %;
- битирув иши 2-3 %.

Назарий таълим хажми “Гуманитар билим соҳаси”га мувофиқ фанлар блоклари бўйича қуидагича тақсимланади:

- гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар 15-23 %;
- математик ва табиий фанлар 8-25 %;
- умумкасбий фанлар 33-50 %;
- ихтисослик фанлари 10-15 %;
- қўшимча фанлар 5-7 %.

Ўқув йилида таътил даврининг умумий хажми 6 - 10 хафта қилиб белгиланади.

4. Малака талабларининг амал қилиш муддати

4.1. ОТ МТ ўрнатилган тартибда, ОЎМТВ буйруғи билан тасдиқлангандан кейин амал қилиш муддати – камидা 5 йил.

4.2. Давлат бошқарувининг ваколатли органлари томонидан Олий таълимнинг малака талабларини ишлаб чиқиши, такомиллаштириши ва жорий этиши тўғрисида янги тартиб-коидалар қабул қилинса, ОТМТнинг амал қилиш муддати ўзгариши мумкин.

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7

Гурӯҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таяинч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, модуль, таълим йўналиши, касбий фаолият обьекти, касбий фаолият жабхаси, бакалавриатнинг асосий ўқув режа ва фан дастури (бакалавриат дастури), профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув цикли; ҳозирги ўзбек тили, лисон, нутқ, меъёр, қадимги туркий тил, тил тарихи, тарихий грамматика, тилшунослик назарияси, тил ва жамият, тил оиласлари, тил гурухлари, киёсий-тарихий тилшунослик, терминология, лексикография, араб ва форс алифбоси, диалектология, ҳалқ оғзаки ижоди, мифология, болалар фольклори, мумтоз адабиёт, адабий ёдгорликлар, навоийшунослик, миллий уйғониш, янги ўзбек адабиёти, адабий танқид, жаҳон адабиёти, туркий ҳалқлар адабиёти, адабиётшунослик, ўқитиш методикаси, матн, матншунослик

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим
йўналиши бўйича таълим дастурининг тузилиши**

T/р	Фанлар блоклари ва интеграллаштирилган курслар	Умумий юкламанинг ҳажми, соатларда
1.00	Гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий фанлар	1102
2.00	Математик ва табиий-илмий фанлар	956
2.01	Математик мантиқ	142
2.02	Экология	106
2.03	Дастурлаш асослари ва ахборот технологиялари	282
2.04	Тилшунослик ва социология	140
2.05	Ўзбек тили ва адабиёти таълимида замонавий ахборот технологиялари	142
2.06	Компьютер лингвистикаси	142
3.00	Умумкасбий фанлар	3578
3.01	Ҳозирги ўзбек тили	432
3.02	Мутолаа маданияти ва риторика	228
3.03	Ўзбек тили тарихи	284
3.04	Тилшунослик назарияси	198
3.05	Шарқ тиллари	340
3.06	Ўзбек диалектологияси	114
3.07	Ўзбек фольклори	114
3.08	Ўзбек адабиёти тарихи ¹¹	340
3.09	Замонавий ўзбек адабиёти ва адабий жараён	208
3.10	Жаҳон адабиёти	170
3.11	Адабиётшунослик назарияси	208
3.12	Ўзбек адабий танқиди тарихи	114
3.13	Навоийшунослик	228
3.14	Ўзбек терминологияси	94
3.15	Ўзбек тилини ўқитиши методикаси	86
3.16	Ўзбек адабиётини ўқитиши методикаси	86
3.17	Умумий педагогика	84
3.18	Умумий психология	84
3.19	Қиёсий диалектология	58
	<i>Танлов фанлари</i>	108
4.00	Ихтисослик фанлари** (Адабиётшунослик курси)	954
4.01	Ўзбек мифологияси	120
4.02	Матншунослик	132
4.03	Бадиий таҳдил асослари	120
4.04	Қиёсий адабиётшунослик	132
	<i>Танлов фанлари</i>	450
4.00	Ихтисослик фанлари** (Тилшунослик курси)	954
4.01	Ареал лингвистика	108
4.02	Қадимги туркӣ тил	132
4.03	Ўзбек тилшунослиги тарихи	132
4.04	Лексикография асослари	132
	<i>Танлов фанлари</i>	454
5.00	Қўшимча фанлар	430
	ЖАМИ	7020
	Малакавий амалиёти	972
	Шу жумладан, педагогик амалиёт	432
	Битириув малакавий иши	270
	Аттестациялар	1026
	ЖАМИ	2268
	ҲАММАСИ	9288

**Ишлаб чиқувчилар, келишилган асосий турдош олий таълим
муассасалари ҳамда кадрлар истеъмолчилари**

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси

Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги хузуридаги

Олий ва ўрта маҳсус, қасб-хунар таълим мини

Ривожлантириш маркази

Директор

проф. Б.Х.Рахимов

2017 йил «09» 08

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти
университети

Ректор

проф. Ш.С.Сирожиддинов

2017 йил «09» 08

КЕЛИШИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта маҳсус
таълим вазирлиги Ўрта маҳсус, қасб-хунар
таълим маркази директор ўринбосари

Х.Ш.Рахманов

2017 йил «12» 08

М.Ү.

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими
вазирлиги Республика таълим маркази
директори

И.Зокиров

2017 йил «12» 08

М.Ү.

“Тил ва адабиёт таълими” журнали бош мухаррири

Б.Жовлиев

2017 йил «12» 08

М.Ү.

**Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан
бакалавриат таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака
талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йўналиши
битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака
талаблари (касбий компетентлик талаблари)**

т/р	Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги учун кадр тайёрланаётган бакалавриат таълим йўналиши		Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги томонидан бакалавриат таълим йўналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)	<p>Битирувчи қўйидаги касбий компетенция ва қобилияtlарга эга бўлиши керак:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги, “Бола хуқукларининг кафолатлари тўғрисида”ги Конунларини, давлат таълим стандартларини билиш; - ўқитадиган ўқув предмети бўйича дарсни ташкил этиш методикасини, педагогик ва касбий муроқот назарияси ва амалиётини, ёш психологияси ва физиологиясини тўлиқ ўзлаштириш; - хорижий тиллардан бирининг бошлангич босқичини ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш; - ўзбек тили ва адабиёти фани бўйича ўқувчиларга давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурларига асосланган назарий ва амалий ўқув машгулотларини олиб боришини таъминлаш; -ўқувчиларнинг давоматини назорат килиш, ўзлаштиришини рейтинг Низоми ососида объектив баҳолашни таъминлаш; - ўқувчиларни фанлар бўйича олимпиадаларга, турли мусобақаларга, илмий конференция ва фестивалларга тайёрлаш, очик дарслар ташкил қилиш, фан тўгараклари ишларига раҳбарлик қилиш; - ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишида намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чикиш ва уларни қўллаш; - ўзбек тили ва адабиётiga оид назарий билимларини мунтазам такомиллаштириб бориш, она тили ва адабиёт фанларининг долзарб масалаларини илгай олиш, ўқитувчилик фаолиятида қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш; - ўзбек тили ва адабиёти тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндлари, тилишунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида

		<p>шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар, олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш;</p> <ul style="list-style-type: none"> -тилшунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усулларини таҳлил жараёнига татбик этини; - она тили ва адабиёт фанини ўқитишида машғулотларда мавзууни ўқувчилар ёш хусусиятидан келиб чиқиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва кўнимкамаларни эгаллаш; - бадиий асарни, адабий ва бошка матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини дарс давомида қўллай олиш; - илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда ўзбек тили, ўзбек адабиёти ҳамда бу фанларни умумтаълим мактабларида ўқитиши методикасига оид мавзуларда тадқиқот ишларини олиб бориш; -интернет тармоғидаги ўзбек тили ва адабиёти фанининг энг янги илмий ютуқлари хакидаги маълумотлар билан мунтазам танишиб бориш, фанга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш; - дарс машғулотларида Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишни ташкиллаштириш; - ўқув машғулотларида ўқувчиларда умуминсоний қадриятларга содиклик, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни шакллантиришга эътибор қаратиш; - Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамиятида юз бераётган ижтимоий-сиёсий воқелик ҳакида яхлит тасаввурга эга бўлиш, улардан хаёт ва касбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш; - атроф-мухитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос ҳолатда ўқув жараёнини ташкил этишда иштирок этини.
--	--	---

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги,
Республика таълим маркази директори

И.Зокиров

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими маркази томонидан

бакалавриат таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йуналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги учун кадр тайёрланаётган бакалавриат таълим йўналиши		Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими маркази томонидан бакалавриат таълим йўналиши битирувчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)	<p>Битирувчи қўйидаги касбий компетенция ва қобилияtlарга эга бўлиши керак:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги, “Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида”ги Қонунларини; Ўзбекистон Республикаси Президентининг, Вазирлар маҳкамасининг ўрта-маҳсус, касб-хунар таълими тизимини такомиллаштиришга оид Карор ва фармойишларини ҳамда давлат таълим стандартларини мукаммал билиш; - ўқитадиган ўкув предмети бўйича дарсни ташкил этиш методикасини, педагогик ва касбий мулоқот назарияси ва амалиётини, ёш психологияси ва физиологиясини тўлиқ ўзлаштириш; - хорижий тиллардан бирининг бошлангич босқичини ва ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш; - ўзбек тили ва адабиёти фани бўйича академик лицей ва касб-хунар коллежлари ўкувчиларига давлат таълим стандартлари ва ўкув дастурларига асосланган назарий ва амалий ўкув машғулотларини олиб боришини таъминлаш; - ўкувчиларнинг давоматини назорат қилиш, ўзлаштиришини рейтинг Низоми ососида объектив баҳолашни таъминлаш; - ўкувчиларни фанлар бўйича олимпиадаларга, турли мусобақаларга, илмий конференция ва фестивалларга тайёрлаш, очик дарслар ташкил қилиш, фан тўғараклари ишларига раҳбарлик қилиш; - академик лицей ва касб-хунар коллежларида ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишда намунавий инновацион технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш; - ўзбек тили ва адабиётига оид назарий билимларини мунтазам такомиллаштириб бориш, она тили ва

		<p>адабиёт фанларининг долзарб масалаларини илгай олиш, ўқитувчилик фаолиятида қўллай билиш ва ўқувчиларга етказа олиш;</p> <ul style="list-style-type: none"> - ўзбек тили ва адабиёти тарихи, таълимоти ва назариялари, йирик намояндалари, тилшунослик ва адабиётшуносликнинг фан соҳаси сифатида шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар олимларнинг концепция ва илмий ёндашувларини билиш; - тилшунослик ва адабиётшуносликдаги тизимли ёндашув усулларини таҳлил жараёнига татбик этиш; - ўзбек тили ва адабиёт фанини ўқитишида машғулотларда мавзуни ўқувчилар ёш хусусиятидан келиб чикиб ўтиш усуллари борасида илмий билимлар, амалий маҳорат ва қўнималарни эгаллаш; - бадиий асарни, адабий ва бошқа матнларни лисоний таҳлил этиш ҳамда унинг методларини дарс давомида қўллай олиш; - илмий-тадқиқот институтлари ва илмий марказларда ўзбек тили, ўзбек адабиёти ҳамда бу фанларни умумтаълим мактабларида ўқитиши методикасига оид мавзуларда тадқиқот ишларини олиб бориш; - интернет тармоғидаги ўзбек тили ва адабиёти фанининг энг янги илмий ютуқлари ҳакидаги маълумотлар билан муентазам танишиб бориш, фанга оид илмий тўпламлар, маҳаллий ва чет эл илмий-тадқиқот ютуқларини ўрганиш; - дарс машғулотларида Ўзбекистон ва жаҳон тарихига оид манбалардан илмий, маънавий-маърифий соҳада фойдаланишини ташкиллаштириш; - ўкув машғулотларида ўқувчиларда умуминсоний қадриятларга содиқлик, меҳр-муруват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни шакллантиришга эътибор каратиш; - Ўзбекистон ва жаҳон ҳамжамиятида юз бераётган ижтимоий-сиёсий вокелик ҳакида яхлит тасаввурга эга бўлиш, улардан хаёт ва қасбий фаолиятда замонавий илмий асосларда фойдалана олиш; - атроф-мухитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос ҳолатда ўкув жараёнини ташкил этишда иштирок этиш.
--	--	---

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Ўрта маҳсус, қасб-хунар таълим маркази директор ўринбосари

Х.Ш.Рахманов

“Тил ва адабиёт таълими” журнали
бакалавриат таълим йўналишлари учун янгидан яратиладиган малака
талабларига киритиладиган кадрлар истеъмолчиларининг таълим йўналиши
битиравчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака
талаблари (касбий компетентлик талаблари)

т/р	“Тил ва адабиёт таълими” журнали учун кадр тайёрланаётган бакалавриат таълим йўналиши		“Тил ва адабиёт таълими” журналининг бакалавриат таълим йўналиши битиравчилари касбий фаолиятларига қўйиладиган умумий малака талаблари (касбий компетентлик талаблари)
	шифри	номи	
1.	5120100	Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили)	<p>Битиравчи қўйидаги касбий компетенция ва қобилиятларга эга бўлиши керак:</p> <ul style="list-style-type: none"> - турли жанрларга мансуб асарларни тишлинослик ва адабиётшунослик нуқтаи назаридан таҳлил кила олиш; - ўзбек тили ва адабиёти бўйича фикрлаш маданиятини эгаллаган бўлиши, оғзаки ва ёзма нутқини аргументланган ҳолда аниқ баён қилиш қобилиятига эга бўлиши; -матнларни имловий, услубий жиҳатдан таҳрир қила олиш; - ижодкорлик салоҳиятидан фойдаланиши, янги ғояларни яратиши; - тил ва адабиёт таълимига оид мақолаларни ёза билиш; - барча турдаги хатларни ёза билиш; - барча турдаги маълумотларни ёза олиш; - ўзбек тили ва адабиёти таълими соҳасига оид адабиётлар (мақолалар. китоблар, малакавий иш) таҳлилларини ёза олиш; - соҳага оид адабиётлар (бирламчи ва иккиламчи манбалар)га аннотациялар ёза олиш; - турли илмий материалларга хулоса ёза олиш; - тезис ва конференцияда қатнашиш учун таклиф ва мушоҳадаларини ёза олиш; - соҳага оид мавзулар бўйича презентация ва маъruzalар кила олиш; - амалиётда информацион технологияларни халқаро ва касбий стандартларни, замонавий педагогик ва ахборот технологияларни кўллани.

“Тил ва адабиёт таълими” журнали бош мухаррири

Б.Жовлиев

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили), 5111200 –
Ўзбек тили ва адабиёти, 5120900 – Ўзбек-инглиз таржима назарияси ва-
амалиёти таълим йўналишлари малака талабларини турдош олий
таълим муассасалари билан**

КЕЛИШУВ БАЁННОМАСИ

12 адо 2017 й.

Тошкент ш.

Қатнашдилар: О.Исмаилов – Янги дастурлар ва ўкув адабиётларининг жорий этилишини назорат қилиш Бош бошқармаси бошлиғи, М.Холмухамедов – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирининг 1-ўринбосари, ўрта маҳсус, касб-хунар таълими марказ директори, У.И.Иноятов – Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазири, Н.Алимов – ЖизДПИ ўкув ишлари бўйича проректори, Ж.О.Тахиров – НавДПИ ректори, Х.Хонбобоев – КўқДПИ ўкув ишлари бўйича проректори, М.Сарибоев – НукДПИ ўкув ишлари бўйича проректори, Д.Қ.Дурдиев – БухДУ ўкув ишлари бўйича проректори, Қ.М.Боймирзаев – НамДУ академик лицей ва касб-хунар коллежлари билан ишлаш бўйича проректори, Н.Р.Баракаев – ГулДУ ўкув ишлари бўйича проректори, Н.Б.Эшқобилов – СамДУ ўкув ишлари бўйича проректори, Б.Иманов – ТерДУ ўкув ишлари бўйича проректори, Ф.Ё.Бобоназаров – ҚаршиДУ ўкув ишлари бўйича проректори, С.У.Ходжаниёзов – ҮрДУ ўкув ишлари бўйича проректори, Қ.С.Рўзиев – ФарДУ ўкув ишлари бўйича проректори, М.М.Ибрагимов – ҚҚДУ ўкув ишлари бўйича проректори, М.У.Тўраев – АндДУ ўкув ишлари бўйича проректори, А.Н.Нурматов – ЎзДЖТУ ўкув ишлари бўйича проректори, Қ.Зоидов – Тошкент Ислом университети ўкув ишлари бўйича проректори, Б.Абдушукуров – Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек тили ва адабиётини ўқитиши факультети декани, О.Суннатов - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек-инглиз таржима факультети декани в.б., давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек тили ва адабиёти университети И.Азимов - Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўзбек филологияси факультети декани ва таклиф этилганлар.

КУН ТАРТИБИ:

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида Ижодий ишчи гурӯхлар томонидан тайёрланган Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йигилиш баёни 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўкув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан қайта кўриб чикиш, илгор хорижий тажрибани ҳисобга олган ҳолда 1-боскич бакалавриат йўналишларининг янги ўкув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017/2018 ўкув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўкув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифалар асосида Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон Қарори билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Олий таълим тизимини комплекс ривожлантириш чора-тадбирлар Дастири ижросини таъминлаш бўйича Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги Дастири”нинг III-қисмидаги 2017 йил 5 майдаги “2017/2018 ўкув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишига қабул қилиш тўғрисида”ги ПҚ-2955-сонли, 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармокларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли Қарорларида ҳамда Вазирликнинг 30 майдаги “2017-2018 ўкув тўғрисида”ги 356-сонли, 19 июндаги йили учун ўкув режа ва фан дастурларини тайёрлаш тўғрисида”ги 407-сонли, 20 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг комплекси мажлиси (01-07-05-4;12.07.2017 й.) ижроси юзасидан” 484-сонли бўйруқларининг ижросини таъминлаш мақсадида қўшимча ва ўзгартиришлар киритилган “олий таълим йўналишлари ва мутахассисларини классификатори”га мувофиқ бакалавриат таълим йўналишлари магистратура мутахассисларининг малака талаблари ва ўкув режаларини базавий ташкилотларнинг етакчи мутахассислари билан ҳамкорликда

хисобга олган ҳолда 1-боскич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017/2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув кўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифалар ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-хукукий ҳужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилганлиги, асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги ҳамда Халқ таълими вазирлигидан экспертизадан ўтказилганлиги инобатга олинсин.

2. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида мавжуд таълим йўналишлари малака талабларини тайёрлашда турдош ОТМлар томонидан билдирилган камчилик ва таклифлар инобатга олингани таъкидлансин.

3. Мазкур малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиқлатиш учун Вазирлик хузуридаги Олий ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш марказига топширилсин.

Мажлис раиси

Котиб

Ш. Сирожиддинов

Р. Бегматов

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналиши малака талабларининг ишлаб чиқувчилари ва асосий кадрлар истеъмолчилари ўртасида

КЕЛИШУВ ДАЛОЛАТНОМАСИ

Тошкент ш.

“12” 2017 й.

Биз қўйида имзо чекувчилар – Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ўрта махсус, касб-хунар таълим маркази раҳбар ва педагог кадрларни ташланган улар билан ишлаш бошқармаси бошлиғи Ҳ.Ш.Рахманов, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги, Республика таълим маркази директори И.Зокиров, “Тил ва адабиёт таълими” журнали мухаррири Б.Жовлиев ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўқув ишлари бўйича проректори И.Ж.Юлдашевлар Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълимини ривожлантириш маркази, Халқ таълими вазирлиги ҳамда Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг профессор-ўқитувчилари билан биргаликда “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатор”га мувофиқ 5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)* бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқилаётганлиги, муҳокама қилиш ҳамда ушбу ишлаб чиқилган малака талабларнинг мазмуни билан танишиб, келишув хақида ушбу далолатномани туздик:

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқилишида кадрлар истеъмолчилари Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги, ўрта махсус, касб-хунар таълим маркази, Ўзбекистон Республикаси Халқ таълим вазирлиги ҳамда “Тил ва адабиёт таълими” журнали томонидан қўйилган талаблар инобатга олинган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари “Таълим тўғрисида”ги, “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг конунлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш хақида”ги 3-сон қарорга, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёни 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан кайта кўриб чиқиши, илғор хорижий тажрибани ҳисобга олган ҳолда 1-босқич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017/2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифалар ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошқа норматив-хуқукий ҳужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари ўқув режалари, фан дастурлари ҳамда бошқа ҳужжатларни яратиш учун асос ҳисобланади.

Ишлаб чиқилган 512000 – Филология ва тилларни ўқиттиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ўрнатилган тартибда тасдиқка тавсия этилиши мақсадга мувофиқ.

Ўзбекистон Республикаси олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги, Ўрта маҳсус, касб-хунар таълими маркази директор ўринбосари

Х.Ш.Рахманов

Ўзбекистон Республикаси Халқ таълими вазирлиги,
Республика Таълим маркази директори

И.Зокиров

“Тил ва адабиёт таълими” журнали мухаррири

Б.Жовлиев

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўкув ишлари бўйича проректори

И.Ж.Юлдашев

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналиши бўйича

Мувофиқлаштирувчи Кенгаш

Ижтимий соҳа ва гуманитар фанлар ўқув-услубий бирлашмаси йиғилиши

БАЁННОМАСИ

“15” 08 син 2017 йил

Тошкент шаҳри

Қатнашдилар: Бирлашмарависи – А.М.Маннонов

Аъзолари: Ўқув-услубий бирлашмакотиби: С.М.Умарова;
ўқув-услубий бирлашма аъзолари ва таклиф этилганлар.

КУНТАРТИБИ:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797-сон Фармонига биноан Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ижодий ишчи гурухлари томонидан тайёрланган таянч бакалавриатура таълим йўналишларининг такомиллаштирилган малака талаблари ва ўқув режаларини муҳокама қилиш ҳамда уларни тасдиқлаш учун тавсия этиш.

Эшигидди: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ректори Ш.Сирожиддинов:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2016 йил 13 майдаги ПҚ-4797-сон Фармонига биноан Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетида ташкил этилган Ижодий ишчи гурухлари томонидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёни 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан кайта кўриб чикиш, илгор хорижий тажрибани хисобга олган ҳолда 1-босқич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017/2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнинг жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифалар ижросини таъминлаш мақсадида 5111200 – Ўзбек тили ва адабиёти; 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек филологияси); 5120900 - Ўзбек-инглиз таржим назарияси ва амалиёти таълим йўналишлари Малака талаблари ва ўқув режалари ишлаб чиқилди. Мазкур Малака талаблари ва ўқув режаларини ишлаб чикишда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2013 йил 10 июлдаги “Ўзбекистон Ҳукуматининг айрим қарорларирига ўзgartариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида”ги 199-сон, 2015 йил 10 январдаги “Олий таълимнинг Давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида” 2001 йил 16 августдаги 343-сон қарорига ўзgartариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сон қарорларида белгиланган тавсиялар инобатга олинди.

Бирлашма раиси А.Маннонов:

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ижодий ишчи гурухлари томонидан ишлаб чиқилган малака талаблари ва ўқув режалари ҳақида йиғилиш қатнашчиларидан фикр-мулоҳаза ва таклифлар билдиришларини сўради.

Сўзга чиқдилар: Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ўқув ишлари бўйича проректори И.Юлдашев:

Университет ўқув-услубий бўйими томонидан кафедралар мутахассислари ва турдош олий талим муассасаларидан мутахассис профессор-ўқитувчиларни жалб қилган ҳолда ҳамда белгиланган директив ҳужжатларга асосланиб, юқорида келтирилган таълим йўналишлари бўйича малака талаблари ва ўқув режалари лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Ушбу Малака талаблари ва ўқув режалари олий таълимга қўйилган талабларни ўзида тўлигича акс эттиради ва меъёр талабларига тўлиқ жавоб беради. Олий таълим йўналишлари ва мутахассисларни классификаторига мос равишда республикамизда олиб борилаётган ислоҳотлардан келиб чиқиб, ҳалқ хўжалигига замонавий инновацион технологиялар бўйича чуқур билим ҳамда амалий кўнімларни бажаришга мўлжалланган. Малака талабларини ишлаб чикишда республикадаги асосий кадрлар буюртмачи ва истеъмолчиси бўлган вазирлик, идора, корхона ва ташкилотлар ҳамда Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг тармоқ институтлари, турдош олий таълим муассасалари билан келишилган.

Юқоридагиларни инобатга олиб, куйидаги такомиллаштирилган малака талаблари ҳамда ўқув режаларини тасдиқлаш учун тавсия этишларингизни сўрайман:

1.	Ўзбек тили ва адабиёти бакалавриат таълим йўналиши малака талаби ва ўқув режаси	5111200
2.	Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек филологияси) бакалавриат таълим йўналиши малака талаби ва ўқув режаси	5120100
3.	Ўзбек-инглиз таржим назарияси ва амалиёти таълим йўналиши малака талаби ва ўқув режаси	5120900

Йиғилиш аъзоларининг билдирган фикр ва мулоҳазаларини эътиборга олиб “Ижтимоий ва гуманитар фанлар” ўкув-услубий бирлашмаси ҚАРОР ҚИЛАДИ:

1. Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети ишчи гурухлари томонидан ишлаб чиқилган Малака талабларида “Таълим тўғрисида”ги ҳамда “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури тўғрисида”ги Ўзбекистон Республикасининг қонунлари, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сон қарорига ўзгартириш ва қўшимчалар киритиш ҳақида”ги З-сон қарори, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлигининг 2016 йил 11 февралдаги “Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг 2016 йил 5 февралдаги 07/1-73-сонли топшириғида белгилаб берилган “Фан, таълим, соғлиқни сақлаш ва спортни ривожлантириш бўйича устувор вазифаларни амалга ошириш чора-тадбирлар Дастури”да белгиланган вазифалар ижроси тўғрисида”ги 66-сон бўйруғи ва олий таълим соҳасини тартибга солувчи бошка норматив-хуқукий хужжатларга ҳамда халқаро тажрибаларга мувофиқ ишлаб чиқилганлиги, таянч ва турдош ОТМлар ҳамда асосий кадрлар истеъмолчилари бўлган вазирлик, тегишли илмий-тадқикот институтлари, Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академиясининг тармоқ ИТИларида экспертизадан ўтказилганлиги инобатга олинсин.

2. Мазкур ишлаб чиқилган Малака талаблари лойиҳасини ўрнатилган тартибда тасдиқлаш учун асосий кадрлар истеъмолчиларининг талаблари, турдош ОТМлари ва манфаатдор вазирликлар (идоралар) ва асосий иш берувчи корхоналар, Ўзбекистон Республикаси Фанлар Академияси ва тармоқ илмий тадқикот институтларида экспертизадан ўтказилиб, улар томонидан фанлар таркиби ва мазмуни, маъзуза, амалий ва семинар машғулотларига ажратилган юкламалар ҳажми, фанларнинг семестрларда ўқитилиш кетма-кетлигига узвийлик ва узлуксизлик тамойилларига риоя қилиш бўйича берилган таклиф ва талаблари инобатга олинганлиги таъкидлансин. (“Келишув баённомалари”, “Келишув далолатномалари” ҳамда мутахассислар “Тақризлари” билан расмийлаштирилсин ва Малака талабларига илова этилсин).

3. Ишлаб чиқилган Малака талаблари ўрнатилган тартибда тасдиқка тавсия этилиши учун Олий ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълими йўналишлари бўйича Мувофиқлаштирувчи кенгаш мухокамасига тақдим этилсин.

“Ижтимоий ва гуманитар фанлар
ўкув-услубий бирлашмаси раиси

Бирлашма котиби:

А. МАННОНОВ

С.УМАРОВА

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим
йўналиши учун тайёрланган малака талабларига
ТАҚРИЗ**

Ўзбекистон Республикаси ҳудудидаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фандастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёнининг 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан қайта кўриб чиқиш, илғор хорижий тажрибани ҳисобга олган ҳолда 1-босқич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифаларни қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган.

Унда бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва обьектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича бакалавр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар, касбий компетенциялар изоҳланган. Умумий ўрта таълим муассасаларида, ЎМКХТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун, педагогик, илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенциялар асослаб берилган.

Айниқса, умумий ўрта таълим муассасаларида, ЎМКХТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўқув фанларини ўқитиши методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабхаларида ўз-ўзини мукаммал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўқитиши учун ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиш қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва қўнималарни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб

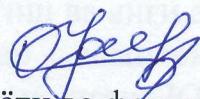
кўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига кўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиширишга қаратилган. Меҳнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур йўналишда яхши мутахассислар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

Хуллас, 5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши* (*ўзбек тили*) таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурый билимлар мазмунига кўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиширишни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Ёрқин Одилов

ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти етакчи илмий ходими, филология фанлари доктори.

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) таълим
йўналиши учун тайёрланган малака талабларига
ТАҚРИЗ**

Бугунги кунда мамлакатимизда амалга оширилаётган кенг миёсдаги ижтимоий-иктисодий, маънавий соҳадаги ислоҳотлар таълим тизими соҳаси олдиға ҳам янгича талабларни қўймокда. Бунда таълимнинг сифат ва самарадорлигини ошириш мақсадида муаян мақсадлар белгиланган ҳолда ўқув-меъёрий ҳужжатлар ҳам қайта таҳрир қилиниб, такомиллаштирилмоқда. Республикадаги олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуасини ўзида ифодалаган Олий таълимнинг ушбу малака талабларида 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг умумий таснифи, мазкур таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар ва бакалавриат таълим йўналиши ўқув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талаблар тақдим этилган.

Мазкур малака талаблари Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2017 йил 14 январдаги 1-сонли йиғилиш баёнининг 60-банди ижросини таъминлаш бўйича ишлаб чиқилган ва тасдиқланган “Ўқув режалар ва дастурлар, фанлар мазмунини тубдан қайта қўриб чиқиш, илгор хорижий тажрибани ҳисобга олган ҳолда 1-босқич бакалавриат йўналишларининг янги ўқув-методик комплексларини яратиш ва уларни 2017-2018 ўқув йилидан бошлаб таълим жараёнига жорий этиш ва янги авлод ўқув қўлланмаларини яратиш бўйича” чора-тадбирлар комплексида белгиланган вазифаларни қамраб олингани ҳолда ишлаб чиқилган. Юқори малакали, рақобатбардош педагог кадрлар тайёрлашни инобатга олган ҳолда, таълим йўналиши учун зарур бўлган янги фанлар киритилган.

Унда бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва обьектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув имкониятлари кўрсатилган.

Соҳа бўйича бакалавр эгаллаши лозим бўлган малакавий компетенциялар, касбий компетенциялар изоҳланган. Умумий ўрта таълим муассасаларида, ЎМКХТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун, педагогик, илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий фаолиятида, ташкилий-бошқарув фаолиятида эгалланиши зарур бўлган касбий компетенциялар асослаб берилган.

Айниқса, умумий ўрта таълим муассасаларида, ЎМКХТ тизимида педагогик фаолият олиб бориш учун қўйилган талаблар замонавий педагог эгаллаши зарур бўлган энг зарур сифатларни ўзида жамлаган. Зеро, малака талабларида кўрсатилганидек, педагог яхши билимга эга бўлиши билан бирга, ўқув фанларини ўқитиши методикасини эгаллаган бўлиши, замонавий информацион ва педагогик технологиялардан фойдаланиб ностандарт ўқув машғулотларини ишлаб чиқиш ва ўтказиш қобилиятига эга бўлиши, мустақил таълим ва ижодий қидириув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда

педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини муқаммал такомиллаштириб бориш қобилиятига эга бўлиши, электрон ўқитиш учун ўқув-методик мажмуаларни ишлаб чиқиши қобилиятига эга бўлиши керак.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр эгаллаши лозим бўлган билим, малака ва кўникмаларни шакллантириш, фанларни тўғри танлаб кўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар рақобатбардош кадрлар етиштиришга қаратилган. Мехнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланган.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникмаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилаётган фанларнинг малака талаб нуқтаи назаридан тақдим этилаётган мазмуни ва йўналиш ўқув режасидаги умумий юклама ҳажми тақсимотнинг назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мослиги мазкур йўналишда яхши мутахассислар тайёрлашда муҳим рол ўйнайди.

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)* таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурый билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Шомирза Турдимов

ЎзРФА Ўзбек тили, адабиёти ва фольклори институти етакчи илмий ходими, филология фанлари доктори.

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитишиш (ўзбек тили) бакалавриат
таълим йўналиши учун тайёрланган малака талабларига**

ТАҚРИЗ

Филология ва тилларни ўқитишиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлашга қаратилган мазкур малака талаблари **5120100 – Филология ва тилларни ўқитишиш (ўзбек тили)** таълим йўналиши бўйича олий маълумотли бакалаврлар тайёрлаш ўкув режа ва фан дастурларининг ўзлаштирилишини амалга оширишда Ўзбекистон Республикаси худудидаги барча олий таълим муассасалари учун талаблар мажмуини ифодалайди. Унда мазкур таълим йўналишининг умумий тавсифи ва таснифи тақдим этилган: бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари ва обьектлари ҳамда бакалавр касбий фаолиятининг турлари, касбий мослашув ҳамда таълимни давом эттириш имкониятлари аниқ ва тўғри кўрсатиб берилган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитишиш (ўзбек тили) таълим йўналиши бўйича бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган умумий талаблар, бакалавр таълим дастурини ўзлаштириш натижасида касбий тайёргарликнинг асосий турлари ва ихтисослигига мос касбий вазифалар қўйилган. Педагогик, илмий-тадқиқот ҳамда маънавий-маърифий, ташкилий-бошқарув фаолиятидаги вазифалари, бакалаврнинг тайёргарлик даражасига қўйиладиган талаблар аниқ белгиланган.

Филология ва тилларни ўқитишиш (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг ўкув режаси ва фан дастурлари мазмунига қўйиладиган умумий талабларда бакалариат таълим йўналиши ўкув ражаси ва фанлар дастурлари умумий ўрта ва ўрта маҳсус, касб-хунар таълими билан узлуксизлик ва узвийлик таъминланишини инобатга олган ҳолда ишлаб чиқилган ва унда талабаларнинг қуидаги мажбурий – гуманитар ва ижтимоий-иқтисодий; математик ва табиий-илмий; умумкасбий; ихтисослик; қўшимча фанлар блокларини ўзлаштириши назарда тутилган. Ҳар бир фан блоки бўйича белгиланган талабларнинг мазмун-моҳияти, уларнинг ўзаро боғлиқлиги, меҳнат бозори учун рақобатбардош кадр тайёрлашдаги аҳамияти кўрсатилган. Касбий фаолиятининг обьектлари – ўзбек тили, адабиётшунослик, ўзбек тили ва адабиёти таълими жараёнлари; ўқитишининг педагогик технологиялари ва методлари; таълимнинг назарий масалалари; ўқитишиш методикаси; лойиҳалаштириш асосида ўкув жараёнини бошқариш технологиялари, маъруза, амалий ва лабаратория машғулотларини лойиҳалаштириш ва ташкил этиш жараёни, шахсий ва касбий ахборот майдонини шакллантириш жараёни, мактабдан ташқари таълим муассасалари таълим-тарбия жараёни; таълим соҳасидаги муаммолар ва уларнинг ечимларини топишни ташкил этиш жараёни; таълимни бошқариш ва педагогик жараённи ташкил этишнинг тўғри белгилаб олинганлиги бу йўналишда етук мутахассислар тайёрлашга яхши имкониятлар беради.

Фанлар блоки ва уларнинг мазмуни бакалавр билим, малака ва кўникумаларига қўйиладиган талаблар асосида фанларни тўғри танлаб қўйиш имкониятини яратган. Таълим сифатига қўйилаётган талаблар ва меҳнат бозори конъюнктураси тез ўзгараётган шароитда бакалавриат таълим йўналишлари бўйича ўқув режалар ва фанлар дастурларининг мослашувчанлиги таъминланиши лозимлиги бу хужжатнинг қимматини оширади.

Узлуксиз таълим тизими талабларига риоя этилган бакалавриат таълим йўналишида ўқитилиши назарда тутилган фанларнинг мазмуни бакалавр қандай тасаввурга эга бўлиши; нималарни билиши ва қай даражада малака ҳосил қилиши ва кўникумаларга эга бўлиши кераклиги ҳақида аниқ тасаввур беради.

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)* бакалавриат таълим йўналиши ўқув режасидаги умумий юклама ҳажмининг тақсимоти ҳам назарий таълим ва амалиётни уйғунликда олиб боришга мос қилиб тақсимланган.

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили)* бакалавриат таълим йўналиши учун тайёрланган ушбу малака талабларидаги бакалаврларнинг тайёргарлик даражаси ва зарурий билимлар мазмунига қўйиладиган талаблар бугунги куннинг мутахассиси - яхши билим ва малакага эга етук педагог, илмий ходим ва ташкилотчи-бошқарувчини етиштиришни кўзда тутганлигини алоҳида эътироф этамиз ва уни амалиётга татбиқ этиш мумкинлигини ҳисобга олган ҳолда тасдиқлашга тавсия этамиз.

Худойберганов

Дурдана Худойберганова
УзРФА Узбек тили, адабиёти ва фольклори
институти стакчи илмий ходими, филология
фандари доктори.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талабларини ишлаб чиқишида олий маълумотли кадрлар тайёрлашнинг хорижий тажрибалардан фойдаланганлиги ҳақида

МАЪЛУМОТНОМА

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон Қарори билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Олий таълим тизимини комплекс ривожлантириш чора-тадбирлар Дастури ижросини таъминлаш бўйича Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги Дастури”нинг III-қисмида ҳамда 2017 йил 5 майдаги “2017/2018 ўкув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишга қабул қилиш тўғрисида”ги ПҚ-2955-сонли, 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли Қарорларида ҳамда Вазирликнинг 2017 йил 6 майдаги 294-сонли, 22 майдаги 328-сонли, 26 майдаги 344-сонли, 30 майдаги 356-сонли, 3 июндаги 365-сонли, 5 июндаги 369- ва 371-сонли, 16 июндаги 399- ва 404-сонли, 19 июндаги 407-сонли, 7 июлдаги 458-сонли ва 10 июлдаги 460-сонли бўйруқлари таълим-тарбия тизимининг барча бўғинларида бошқа фанлар қатори ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишининг ҳамда ушбу соҳа бўйича юқори малакали кадрлар тайёрлашнинг сифатини тубдан ошириш бўйича жуда муҳим ва долзарб вазифаларни қўйди.

Жумладан, ўзбек тили ва адабиётини ўзига хос хусусиятлари, илмий-назарий, фалсафий-эстетик асосларини, замонавий таълим техналогияларини чукур ўзлаштирган, давр талабларига жавоб берадиган юксак малакали илмий ва педагог кадрлар тайёрлаш, талаба ёшларни ўзбек тили ва адабиётининг бой имкониятларидан фойдаланган ҳолда, Ватанга муҳаббат ва садоқат, умумбашарий қадриятларга ҳурмат руҳида, кенг дунёқарашга эга бўлган ва мустақил фикрлайдиган, маънавий етук инсонлар этиб тарбиялаш, умумтаълим мактаблари, академик лицей ва касб-хунар коллежлари, олий таълим муассасаларида ўзбек тили ва адабиёти фанини ўқитишининг янги ва самарали методлари бўйича илмий изланишлар олиб бориш, илғор педагогик техналогияларни кенг жорий этиш вазифалари факультетнинг устивор йўналиши сифатида белгиланди. Фармоннинг мазмун-моҳияти, максади ҳамда белгилаб берилган вазифалар малака талаблари мазмунига тўлиқ сингдирилди. Шу билан бирга, малака талабларини ишлаб чиқишида Буюк Британия, Германия, Япония, Жанубий Корея каби ривожланган хорижий мамлакатларнинг илғор тажрибалари ўрганилди. Уларнинг ўқитиши тизими, ўкув режасидаги фанлар рўйхати таҳлил қилиниб, ижобий жиҳатлари ўзлаштирилди. Ана шу асосда таълим йўналишида ўқитиладиган фанларнинг қиёсий жадвали тайёрланди. Қайта ишланган малака талаблари асосида таълим йўналишининг ўкув режаси ишлаб чиқилди. Янгилangan ўкув режасида 25 та фан ўзгаришсиз қолдирилди, 4 та фаннинг мазмуни қисман ўзгартирилди, 12 та фан янги киритилди. Бу эса ўкув режасидаги фанларнинг 46% ини ташкил этади. Соатлар хисобида 1924 бўлиб, бу умумий соатларнинг 44 % ини қамраб олади.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари лойиҳасини ишлаб чиқишида хорижий мамлакатлардаги таълим соҳаси учун педагогик кадрлар тайёрлаш вақтининг кўп қисми малака амалиётини ўтказишга ажратилганлиги ҳисобга олинган. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги З-сонли Қарори асосида стандартнинг янги лойиҳасида бакалавриат таълим йўналишлари талабаларининг малака амалиётларини ўтказиш муддати 15 хафтага оширилди.

120 000 – Гуманитар фанлар таълим соҳаси учун кадрлар тайёрловчи хорижий университетларнинг аксариятида бакалавр йўналишларининг ўқитиш муддати 4 йил, магистратура мутахассисликлариники эса 2 йил этиб белгиланганлиги ҳисобга олинди.

Хорижий мамлакатлар олий таълим муассасаларидағи талабага ўз танлови бўйича фан ўрганиш имкониятини бериш, яъни таълимни демократлаширишни назарда тутган ҳолда, ушбу 5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) йўналиши ўқув режасидаги танлов фанлари ҳажми олдинги авлод ўқув режасидаги танлов фанлари ҳажмига нисбатан оширилган.

Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университетининг ўқув ишлари бўйича проректори

И.Ж.Юлдашев

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишиши малака талабларининг ишлаб чиқилишига

ТУШУНТИРИШ ХАТИ

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишишиининг малака талабларини ишлаб чиқида куйидаги меъёрий-хукукий хужжатларга асосланилди:

Ўзбекистон Республикаси Президентининг “Олий таълим тизимини янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 2017 йил 20 апрелдаги ПҚ-2909-сон Қарори билан тасдиқланган “2017-2021 йилларда Олий таълим тизимини комплекс ривожлантириш чора-тадбирлар Дастури ижросини таъминлаш бўйича Олий ва ўрта маҳсус таълим вазирлиги Дастури”нинг Ш-кисми;

2017 йил 5 майдаги “2017/2018 ўқув йилида Ўзбекистон Республикасининг олий таълим муассасаларига ўқишига қабул қилиш тўғрисида”ги ПҚ-2955-сонли, 27 июлдаги “Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПҚ-3151-сонли Қарорлари хамда Вазирликнинг 2017 йил 6 майдаги 294-сонли, 22 майдаги 328-сонли, 26 майдаги 344-сонли, 30 майдаги 356-сонли, 3 июндаги 365-сонли, 5 июндаги 369- ва 371-сонли, 16 июндаги 399- ва 404-сонли, 19 июндаги 407-сонли, 7 июлдаги 458-сонли ва 10 июлдаги 460-сонли бўйруқлари;

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2015 йил 10 январдаги “Вазирлар Маҳкамасининг 2001 йил 16 августдаги “Олий таълимнинг давлат таълим стандартларини тасдиқлаш тўғрисида”ги 343-сонли қарорига ўзгартириш ва кўшимчалар киритиш ҳақида”ги 3-сонли Қарори;

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишишиининг малака талабларини ишлаб чиқида таълим соҳасининг бакалавриат таълим йўналишлари ва магистратура мутахассисларига битирувчиларига кўйиладиган малака талабларида кадрлар истеъмолчилари томонидан берилган кўрсатмалар ҳисобга олинган.

5120100 – Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишишиининг малака талаблари бўйича “Гуманитар ва ижтимоий-иктисодий фанлар” блокининг ҳажми 15-23%, “Математик ва табиий-илмий фанлар” блокнинг ҳажми 8-25%, умумкасбий фанлар 33-50 %, ихтисослик фанлар 10-15%, кўшимча фанлар 5-7 % гача ўзгармаган ҳолда қолди. Малака амалиёти муддати 18 хафтага ўзгарди, аттестациялар эса 19 ҳафта бўлиб, ўзгармаган ҳолда қолди.

Ушбу малака талаби “Кадрлар тайёрлаш миллий дастури”нинг максади ва вазифаларига мос, таълим-тарбияга йўналтирилган хамда Президент, Вазирлар Маҳкамасининг қарор-фармонларини амалга оширилишига қаратилган;

Малака талабида миллий мустақиллик, демократия, бой миллий ва маънавий анъаналар, халқнинг интеллектуал имкониятлари ва умуминсоний қадриятлари тамоиллари ҳисобга олинди;

Малака талаби асосида таълим олувчиларда чукур билим, мустақил фикрлар, юксак касбий компетентлик шаклланиши таъминланади;

Ушбу малака талаби халқаро тажриба, техника, технологиялар, фаннинг ривожланиш даражаси ва ютуқлари, иқтисодий устуворлик шароитида кадрларга нисбатан ишлаб чиқариш ва амалиётда кўйиладиган талабларни ҳисобга олган ҳолда яратилди;

Малака талаби шахснинг ҳар томонлама ривожланишини ҳисобга олган ҳолда келишув изчилликнинг мужассамлигини таъминлашга қаратилди;

Ўқув юкламасининг оддийдан мураккабга томон тузилишига эришилганлиги натижасида таълим олувчиларнинг қобилиятлари ва эҳтиёжларига кўра таълимни табакалаштириш имкониятлари хисобга олинди.

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишиининг* малака талабларига тажрибада синовдан ўтган таълим ҳамда ишлаб чиқариш амалий фаолиятларининг илғор меъёрлари киритилди;

5120100 – *Филология ва тилларни ўқитиши (ўзбек тили) бакалавриат таълим йўналишиининг* малака талабларини ишлаб чиқиша мамлакат ижтимоий-иктисодий тараккиётининг истиқболлари, жамият эҳтиёжи, фан, техника, технология ва маданият ютуклари, кадрлар тайёрлаш борасида жаҳон тенденцияларидан келиб чиқиб, иктисодиёт соҳаларининг модернизациялашув шароитида кадрлар истеъмолчиларининг талабларини олий таълим мазмунига тезкор жорий этишига тегишли шароитлар яратилди.

**Алишер Навоий номидаги Тошкент
давлат ўзбек тили ва адабиёти
университетининг ўқув ишлари
бўйича проректори**

И.Ж.Юлдашев

**5120100 – Филология ва тилларни ўқитиш (ўзбек тили) тальлим йўналиши бўйича бакалавриатура маракка таълабларнинг халкaro
микёсдаги бошқа маракка таълаблари билан кийёсий таъкосдан**

Бакалавриатурда тальлим жараёнининг умумий кўрсатчилари

№	Тальлим жараёни	Ўзбекистон Республикаси (бакалавриатура)(ТошдўТАУ мисодида)	University of Granada (Испания)	Seoul National University (Жанубий Корея)	Aoyama Gakuin University (Япония)	
					Йиллик	Узлуксиз
1.	Бошланиши	12 йиллик узлуксиз тальимдан сўнг	11 йиллик узлуксиз тальимдан сўнг	12 йиллик узлуксиз тальимдан сўнг	12 йиллик тальимдан сўнг	12 йиллик тальимдан сўнг
2.	Давомийлини	4 йил	4 йил	4 йил	4 йил	4 йил
3.	Тальлим олувишлиар сони	100 талаба	50-60 талаба	100 талаба (ҳар бир институтга)	500-600 талаба	500-600 талаба
4.	Ўтиши жойлари	ОТМлар (университетлар, институтлар)	АҚШ нинг давлат тасарруғидаги университетлар ва шахсий тальим юргулари	Корея Республикаси институт ва университетлари, шахсий тальим юргулари	Барча университетларниң таржима назарияси ва илмий-тадқикот маркази, хориждаги Университетларниң таржима назарияси ва амалиётни бўлимлари	Барча университетларниң таржима назарияси йўналишлари, маркази, турдosh Университетларниң таржима назарияси ва амалиётни бўлимлари
5.	Тальлим берувчилар	Мутахассислик бўйича фан докторлари	Мутахассислик бўйича фан докторлари	Мутахассислик бўйича фан докторлари	Мутахассислик бўйича фан докторлари	Мутахассислик бўйича магистр дарражасига эта бўлганлар ва фан докторлари
6.	Тальлим жараёнини кузатиш ва назорат қилиши	Кўйидани тарбида амалга оширилади: ўқув бўлами – факультет декани – молератор чикарувчи кафедра муддари – профессор (бевосита тальлим берувчи ўқитувчи) – талаба	Кўйидаги тарбида амалга оширилади: Акредитация бўлган ташкилотлар, факультет декани, кафедра муддари ва тальлим берувчи ўқитувчи томонидан	Кўйидаги тарбида амалга оширилади: Акредитация хукукига эта бўлган ташкилотлар, факультет декани, кафедра муддари ва тальлим берувчи ўқитувчи томонидан	Корея тальим вазирлиги	Япония тальим вазирлиги

Бакалавриатуда таълим жараёнининг таркиби

№	Таълим жараёни	Ўзбекистон Республикаси	University of Granada (Испания)	Seoul National University (Жанубий Корея)	Aoyama Gakuin University (Япония)
1.	Назарий таълим	Асосий кисми мавзуза, семинар ва амалий машғулотлар қўринишидаги асосий база – олий таълим муассасаларидаги ўтказилади.	Мавзузалар амалиёт билан узвий боғникликда олиб борилади. Машғулотлар олий таълим база – олий таълим муассасаларидаги ўтказилади.	Асосий кисми мавзуза ва семинар машғулотлари қўринишидаги асосий база – олий таълим муассасаларидаги ўтказилади.	Асосий кисми мавзуза ва семинар машғулотлари қўринишидаги асосий база – олий таълим муассасаларидаги ўтказилади.
2.	Амалий таълим	Ўкув дастурида қўраситган ротациянг кўринишидаги ОТМ, умумий ўрга таълим, ўрга таълим тасоб-хўнтар таъими, турдоди ОТМлар, академик лицей ва ўрга таълим мактабларидаги, ёзувчилар училишасида, Республика журналтарининг нашриётларидаги, радио ва телевизионида амалга оширилади.	Ўкув дастурида қўраситган ротациянг мавзулар бўйича Олий таълим даргоҳида, илмий-тадқиқот марказларидаги ва олий таълим билан шартномаси мавжуд ташкilotларда ўтказилади.	Ўкув дастурида қўраситган мавзулар бўйича Олий таълим даргоҳида, Тил академисида, кутубхоналарда оширилади.	Ўкув дастурида қўраситган мавзулар бўйича Олий таълим даргоҳида, Тил академисида, кутубхоналарда оширилади.
3.	Илмий-тадқиқот ишлари	Бакалавриатуда таълим олувиллар танилаган мавзуси бўйича диссертация ишини асосан ОТМдаги кафедраларда, кутубхоналарда, илмий-тадқиқот институтларидаги, кафедра белтилаган профессор-ўқитувчи илмий раҳбардигига амалга оширади. Илмий изланиши давомида илмий маколалар, тезислар ёзни, Республика ва халқаро илмий аникуманлардан иштирок этиш ва мавзуза килиш билан шуғулланадилар.	Бакалавриатуда таълим олувиллар танилаган танилаган мавзуси бўйича диссертация ишини асосан раҳбар назорати остида амалга оширади. Мавзу ўқиш жараёнинда таниланади.	Танила бўйича диссертация ишини асосан раҳбар назорати остида амалга оширади. Мавзу ўқиш жараёнинда таниланади.	Танила бўйича диссертация ишини асосан раҳбар назорати остида амалга оширади. Мавзу ўқиш жараёнинда таниланади.
4.	Мустакил таълим	Ўкув режада белтилаган соат асосида муайян куннада таниланган мавзуни мустакил равишда тайёрлаб йўрикномада берилгандан (реферат, эссе, слайд-тадқимот, мавзуза курс иши ва бошка) шаксларда мавзу берган ўқитувчига топширади.	Берилган илмий мавзулари юзасидан мустакил иш олиб борадилар ва тизимили равишда мустакил ишлари натижалари ижодий ёки мустакил иш шаклида раҳбар (маслаҳатчи)ларига таълим этадилар.	Мавзуга оид презентация ва таъдимотлар ва гурухларда ишлаш (1 ойлик муддат билан).	Мавзуга оид презентация ва таъдимотлар ва гурухларда ишлаш (1 ойлик муддат билан).
5.	Таълим жараённи баҳолаш	Бакалавриатларнинг назарий ва амалий кўнинмалар, илмий-тадқиқот ишлари бўйича билимларини баҳолаш рейтинг тизими асосида	Мажбурий фаннаридан ёзма ёки оғзаки шаклида фан	Хар бир фанндан курс иши ёки оғзаки жавоб тарзида фан ўқитувчига А, В, С баҳолаш	Хар бир фанндан курс иши ёки оғзаки жавоб тарзида фан ўқитувчига А, В, С баҳолаш

	жоррий, оралик, якуний бахо күрнинишида ва хар ярим йиллик ва йиллик атестация күрнинишида имтихон топширилдилар ва хар бир фан кредит тизими асосида баходланади.	имтихон топширилдилар ва хар бир фан кредит тизими асосида баходланади.	тизими асосида топширилди. Якуний давлат имтихон ёзма иш шактида амалта оширилдади.	тизими асосида топширилди. Якуний давлат имтихон ёзма иш шактида амалта оширилдади.
	амалта оширилдади. Якуний давлат имтихон саволлары ёзма, тест күрнинишида ва амалий күннекмаларни намойиш этиш күрнинишида тараб килинади.	амалта оширилдади. Якуний давлат имтихон саволлары ёзма, тест күрнинишида ва амалий күннекмаларни намойиш этиш күрнинишида тараб килинади.		

Бакалавриатурда таълим жараёнининг мазмунни ва давомийлигини

Ўзбекистон Республикаси	Муддати	University of Granada (Испания)	Муддати	Корея Seoul National University (Жанубий Корея)	Муддат	Aoyama Gakuin University (Япония)	Муддат
Умумгасобий фаннар							
3.01. Хозирги ўзбек тили	2,3,5-семестр (444 соат)	1.Modern Language Language: 2.Modern upper level 3.Semantics and lexicology of Spanish	1-8-семестр	1.Phonetics 2.Korean Phonology 3.Studies in Korean Grammar 4.Studies in Korean Semantics	1-8-семестр	1.Lecture on Japanese Language 2.Seminar in Japanese Language	1-8-семестр
3.02. Риторика	6 - семестр (118 соат)	Methods for Teaching Middle/Secondary English (University of North Dakota, USA)	4-семестр	Teaching Method Of Korean Grammar (Yonsei University)	5-семестр	Introduction to Teaching Japanese (Aoyama Gakuin University) Seminar in Teaching Japanese	5-8 семестр
3.03. Ўзбек тили тарихи	4,5,6-семестр (298 соат)	1.History of the Spanish language	2-семестр	1.History of Korean Language	3-семестр	1.History of Japanese Language	5-8 семестр
3.04. Тилшуннослик назариаси	1,8- семестр (212 соат)	1.Language 2.Linguistics 3.Classical Language 4.Spanish phonetics and phonology 5.Spanish Grammar: morphology and syntax	1-семестр	1.Introduction to Korean Linguistics 2.Languages of the World 3.Language and Linguistics	2-семестр	1.Introduction to the Japanese Language 2.Advanced Japanese Linguistics	8-семестр

3.05..Шарқ тиллари	1,2,3,4,5-семестр (374 соат)		1.Language and Character of Korean	2-3-семестр	
3.06. Ўзбек диалектологияси	4-семестр (100 соат)	1.Andalusian talk	1.Korean Dialectology	4-семестр	
3.07. Ўзбек фольклори	2-семестр (132 соат)		1.Korean Literature	Oral	1-семестр
3.08. Ўзбек адабиёти тарихи	1,2,3,4,5-семестр (396 соат)	1.History of Spanish Literature (half -century Golden Age) 2.History of Spanish literature (S. XVIII-XIX century)	2-3-семестр	1.Readings Classical Poetry 2.History of Classical Korean Literature 3.Readings in Classical Prose 4.Classical Novel 5.Classical Poetry 6.Readings in Classical Korean Literature 7.Classic Literature and Philology	in 4-семестр 1.Lecture on Japanese Literature 2.Seminar in Japanese Literature 1-2-семестр
3.09. Замонавий ўзбек адабиёти ва адабий жараён	7,8- семестр (220 соат)	1.Spanish literature of the twentieth century. Poetry 2.Spanish literature of the twentieth century. Theater and prose	5-6-семестр	1.History of Modern Korean Literature 2.Modern Korean Literary Criticism	4-семестр

	3.American literature: from modernism to the end of the twentieth century	1.Studies in Sino- Korean Literature	6-семестр	
3.10. Жахон адабиётти	3-4- семестр (188 соан)	1-8-семестр	6-семестр	5-6-семестр
3.11. Адабиётшунослик назарияси	1,7- семестр (222 соан)	1.Literature 2.Introduction to Spanish Literature 3.Introduction to Spanish-American literature	1.Introduction to Study of Korean Literature	1.Introduction to Japanese Classical Literature 2.Introduction to Japanese Modern Literature
3.12. Ўзбек адабий танкиди тариҳи	6- семестр (132 соан)	1.Spanish literature of the twentieth century. Poetry 2.Spanish literature of the twentieth century. Theater and prose 3.American literature: from modernism to the end of the twentieth century	4-5-семестр	1.History of Modern Korean Literature 2.Modern Korean Literary Criticism
3.13. Навоийшунослик	3,4,5,6- семестр (242 соан)			3-семестр
3.14. Ўзбек терминологияси	7-семестр (108 соан)			
3.15. Ўзбек тили ва адабиётни ўқитиши Методикаси	5-семестр (208 соан)		1.Introduction to Korean Language Education 2.Teaching and Learning Korean Language	1.Introduction to Teaching Japanese 2.Seminar in Teaching Japanese

3.16. Умумий педагогика	5-семестр (96 соат)				
3.17. Умумий психология	5-семестр (102 соат)				
Ихтисослик фаннлари					
4.01. Ўзбек мифологияси	6- семестр (120 соат)				
4.02. Матншунослик	6 семестр (94 соат)	1. Study of Unearthed Manuscripts Dated in the Warring States Period	7-семестр		
4.03. Бадиий асослари	7- семестр (110 соат) тахлил	Literary analysis of texts in Spanish	3-семестр		
4.04. Лексикография асослари	7-семестр (120)	Spanish lexicography	8-семестр		